

СТАМБУЛЬСЬКІ ПЕРЕГОВОРИ ТА «МИРНИЙ МЕМОРАНДУМ» РФ: ГОЛОВНІ ПІДСУМКИ ТА ПОТЕНЦІЙНІ ПЕРСПЕКТИВИ

Опубліковано: Глушук Є. Стамбульські переговори та «мирний меморандум» рф: головні підсумки та потенційні перспективи // Діяльність Президента України в умовах російсько–української війни. 2025. Випуск 12 (160). С. 54-60.

2 червня у Стамбулі відбувся другий раунд прямих українсько-російських переговорів. Представники обох країн зустрілися у палаці Чираган за посередництва турецької сторони та озвучили перелік узгоджених питань. Під час зустрічі Україна представила свою дорожню карту з пропозиціями щодо завершення війни, а Росія надала свій «мирний меморандум». Зустріч тривала близько години, проте сторони встигли досягти певних домовленостей.

Українська делегація приїхала до Стамбула з чіткими пунктами, заявив міністр оборони Рустем Умеров. Перший із них – безумовне припинення вогню просто зараз із можливістю продовження на три місяці. «Ми вважаємо це основою для початку мирного врегулювання», – зазначив Умеров ([РБК Україна](#)).

Проте, сподівання на те, що Росія може прийняти головне положення українського меморандуму, переданого Москві за кілька днів до стамбульських переговорів – про повне безумовне перемир'я на суші, в повітрі і на морі, – так і не справдились ([Радіо Свобода](#)).

Протягом майже всіх двох тижнів, що минули між зустрічами в Стамбулі, українці, американці, європейці, турки та інші залучені сторони чекали варіанту меморандуму від росіян: таку проміжну форму підготовки до мирного договору запропонував саме Володимир Путін. Але, попри обіцянки, Москва тягнула до останнього і витягла свою «творчість» на стіл лише у Стамбулі.

Українська версія документа була направлена росіянам ще п'ять днів тому, а її повний текст був оприлюднений у західних ЗМІ напередодні зустрічі у Стамбулі.

Зокрема, українська сторона пропонує повне припинення вогню щонайменше на 30 днів; гарантії його моніторингу; повернення всіх ув'язнених; повернення викрадених Росією українських дітей; гарантії безпеки від міжнародної спільноти тощо. Для узгодження ключових аспектів остаточного мирного врегулювання останньою подією має стати особиста зустріч лідерів України та Росії. Україна заздалегідь не погоджується з обмеженням чисельності ЗСУ та визнанням міжнародною спільнотою російського суверенітету над окупованими українськими територіями. Українська сторона переконана, що відправною точкою для мирного

врегулювання має бути поточне розташування лінії фронту. В українському тексті передбачається виплата Росією репарацій Україні, але допускається поступове зняття санкцій з Москви з можливістю їх повторного запровадження ([Главком](#)).

Російський «меморандум» складається з трьох розділів та трьох десятків пунктів, але вже перший містить як головну вимогу повний вихід українських військ з Донецької, Луганської, Запорізької та Херсонської областей, які РФ «прописала» в своїй конституції, та їхнє міжнародне визнання. А це, зрозуміло, гальмує розгляд будь-яких інших пропозицій. Вони, щоправда, є не набагато прийнятнішими.

Так, це заборона передислокації українських військ, припинення мобілізації та постачання іноземної військової допомоги Києву. Також передбачається початок демобілізації, виключення військової присутності в Україні третіх країн та скасування військового стану. У російських вимогах повторюються неодноразово виголошені вимоги нейтралітету України, її відмови від вступу до військових союзів, встановлення граничної чисельності Збройних Сил та підтвердження без'ядерного статусу (мабуть, найдивніше формулювання). З «гуманітарних питань» – надання російській мові статусу офіційної, амністія «політв'язнів», захист Московської церкви, заборона «націоналістичних» партій та організацій тощо.

Ну, і «вишенька на торті» – обов'язкове проведення виборів в Україні не пізніше 100 днів після скасування воєнного стану та «поетапне відновлення дипломатичних та економічних стосунків, включаючи транзит газу» ([Главком](#)).

Президент України Володимир Зеленський назвав текст запропонованого рф меморандуму – «непорозумінням». «Це ультиматум, і його не буде сприймати ні українська сторона, або ніхто не буде сприймати всерйоз, тому що там ультиматум. Тобто цей меморандум – непорозуміння», – сказав Зеленський.

Президент каже, що перший пункт російського документа є «максимально ультиматумом», оскільки там росіяни вимагають міжнародне визнання усіх окупованих територій та виведення військ із них. «Це точно суперечить Статуту ООН, суперечить здоровому глузду та Конституції України. Вони, до речі, про це знають. Це одразу така вимога найбільшої нагороди для Путіна за цю війну», – каже Зеленський ([Суспільне](#)).

На думку першого заступника міністра закордонних справ Сергія Кислиці головна мета Росії у Стамбулі – уникнення нових санкцій, а не досягнення миру. Російська делегація бере участь у мирних переговорах Стамбулі не з метою досягнення миру, а для створення ілюзії миротворчої позиції та уникнення нових санкцій з боку США та Європейського Союзу.

«З різних причин ці переговори (у Стамбулі 2 червня – ред.) були потрібні і російській стороні, і українській, і турецькій. Але більше російській стороні, ніж навіть нам, тому що у них програма максимум на цих тижнях – зробити все можливе, щоб не допустити запуску механізму нових санкцій. Це найголовніша мета, де досягнення перемир'я, встановлення миру взагалі й рядом не знаходиться на всіх орбітах», – сказав дипломат.

Він зауважив, що російська сторона «рішуче, категорично» заперечує будь-які розмови стосовно встановлення перемир'я ([Укрінформ](#)).

Міністр закордонних справ Норвегії Еспен Барт Ейде зазначив, що на зустрічі у Стамбулі РФ знову не продемонструвала зацікавленості у конструктивних перемовинах, а російський документ з переговорною позицією містить ті самі ультиматуми. «Ці вимоги, як і триваючі звірські удари РФ по українських цивільних, демонструють, що військові цілі Росії не змінилися», – зазначив міністр, нагадавши, що останній зустрічі у Стамбулі передували наймасштабніші повітряні атаки по українських містах за увесь час повномасштабної війни. «Ми підтримуємо пропозицію України про безумовне припинення вогню як перший крок до справедливого і сталого миру. Україна також запропонувала зустріч президента Зеленського і Путіна задля прогресу у перемовинах, але Росія загальмувала прогрес щодо цієї пропозиції», – зазначив Еспен Барт Ейде ([Європейська правда](#)).

Водночас офіційні представники Вашингтону заявили про глибоке розчарування новим переліком вимог, який росія висунула для укладення перемир'я з Україною. Але у США зазначають, що не були здивовані такою позицією Москви. За словами американських посадовців, умови, озвучені російською стороною, містять низку пунктів, які як Україна, так і адміністрація Трампа вважають неприйнятними. Вони розцінюють це як спробу росії заблокувати будь-які конструктивні переговори щодо врегулювання конфлікту ([ABC News](#)).

Аналітики американського Інституту вивчення війни (Institute for the Study of War, ISW) своєю чергою наголосили, що Росія навмисне затягує мирний процес і продовжує війну, щоб досягти нових успіхів на полі бою. У російському «меморандумі» повторюються давні вимоги Кремля щодо значних територіальних і політичних поступок від України, натомість Росія не пропонує жодних компромісів. Зокрема, в документі йдеться про необхідність «усунення корінних причин» війни, серед яких Росія називає розширення НАТО на схід із 1990-х років і нібито утиски російськомовних в Україні. За словами аналітиків, Росія залишатиметься відданою вимогам, які рівнозначні повній капітуляції України, доки Путін вірить, що він може перемогти Україну військовим шляхом ([24 Канал](#)).

Політолог Олег Лісний заявив, що одним з головних результатів перемовин 2 червня в Стамбулі з російською делегацією є демонстрація головному глядачу – президенту США Дональду Трампу, що росія не хоче миру. «Черговий результат, закріплення результату – тактичний. Це демонстрація головному глядачу Дональду Трампу, що росія така як є. Тобто вона не хоче миру. Минулого разу це вдалося продемонструвати й зараз. Особливо враховуючи російський меморандум з вимогами. Питання в тому, чи Трамп хоче це бачити, чи ні. Ми бачимо, що останні два дні не було від нього ніяких заяв. Це дивно, тиша насторожує», – вважає Лісний ([УНН](#)).

Голова напряму «Регіональна безпека та дослідження конфліктів» Фонду «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва, дослідниця Лондонської школи економіки й політичних наук Марія Золкіна заявила, що зустріч у

Стамбулі радше мала демонстративний характер. «Російська Федерація спеціально тягнула час до самої зустрічі, щоб використати її винятково для передачі свого меморандуму про наміри, які українська сторона зі свого боку вже попередньо оприлюднювала і хотіла бачити, відповідно, напередодні зустрічі аналогічні російські пропозиції, – пояснює Марія Золкіна. – Але російська сторона цю зустріч запланувала і використала для галочки – щоб можна було заявити, що переговори відбулися. Єдиний змістовний результат, окрім обміну окремими категоріями військовополонених – це сам факт фізичного оприлюднення і фізичної передачі російських пропозицій укладення домовленості про режим припинення вогню і як вони загалом бачать загальнополітичний процес врегулювання конфлікту», – заявила аналітикиня.

Позиція України, за її словами, була проста – обмінюватися документами можна й дистанційно. Росія ж використала зустріч, щоб створити видимість процесу й затягнути час, каже експертка. На її думку, тактика Москви полягає в імітації переговорної активності, щоб утримати США в процесі, поки президент Трамп ще має до нього зацікавленість.

Вона наголошує, пропозиції, які росіяни передали українській стороні, свідчать, що Москва не готова до реального компромісу, зокрема щодо всеосяжного режиму припинення вогню. Росіяни вже два місяці відмовляються від запропонованого режиму припинення вогню – всеосяжного, але на 30 днів, щоб перевірити наміри сторін, – у формулюваннях як України, так і США. Натомість у документі, переданому українській стороні, вона в доволі химерний спосіб зазначає, що готова погодитися лише на короткострокове припинення вогню – на кілька днів і винятково для обміну тілами загиблих на лінії фронту ([Фонд «Демократичні ініціативи» ім. Ілька Кучеріва](#)).

Однак, на думку політолога Юрія Богданова великим постперемовним успіхом другого раунду стамбульської зустрічі України є гуманітарний компонент. «На цьому етапі обмін полоненими, повернення дітей, тощо – це дійсно прогрес, оскільки маємо справу з країною, яка не готова давати нічого задля завершення війни, як такої», – зазначив експерт.

На його переконання, наразі Росія прагне максимально затягувати процес з тим, аби не отримувати нових жорстких санкцій з боку США: «З огляду на погано замасковані прагнення Москви щодо затягування, обмін полоненими – це максимально ефективний результат. Маємо відкинути ілюзії і зрозуміти, що Путін воюватиме доти, доки у нього будуть відповідні ресурси. Для нього це принциповий момент, оскільки його режим вже потребує війни, як повітря. Інакше кажучи, він ризикував, коли застрибував у війну, а зараз саме війна є фактично єдиним джерелом його легітимності. Тому Путін піде на реальні перемовини лише перед очима очевидного військового чи економічного краху. Третього тут не дано. Ніяких інших передумов для завершення війни не існує в природі».

Політолог Олег Постернак вважає, що операція «Павутина» вплинула на сприйняття росіянами другого раунду перемовин у Стамбулі: «Вирази обличчя представників делегації РФ, скажімо так, потішили багатьох у цивілізованому

світі. Росіяни, схоже, усвідомили, що якщо у них є «реалії на землі», то українці можуть запропонувати їм натомість реалії на морі і реалії в повітрі, які необхідно також враховувати при формуванні власних забаганок. І перемовини у Стамбулі 2 червня чітко показали, що вони не будуть надалі проходити під мелодію імперської пихатості Росії. Тобто, ми побачили, що якщо треба, Україна здатна і буде коригувати максималістські апетити Російської Федерації та її маніпулятивну перемовну тактику» ([Фокус](#)). Поза сумнівом, спецоперація «Павутина» емоційно та політично посилила позиції українських переговорників.

Разом із тим, за даними результатів опитування, яке проводилося з 15 травня по 3 червня 2025 року Київським інститутом соціології більшість українців виступають категорично проти мирного плану РФ. 82 % українців категорично відкидають російський меморандум, переданий Україні 2 червня, і лише 10 % готові його прийняти ([Forbes](#)).

Тим часом спецпредставник президента США з питань України Кіт Келлог заявив про «почуття впевненості» після ознайомлення з українським і російським меморандумами щодо припинення війни. «Ми взяли український документ, потім російський – вони звуть його меморандумом. І ми сказали: добре, як ви можете об'єднати ці два документи разом, щоб дійти до кінцевого стану? І зараз ми досить впевнено відчуваємося. Ми знаємо, як може і має виглядати кінцевий стан. І якби ми могли просто дійти до цього моменту, то, вважаємо, це можна «виграти». Під виграшем я маю на увазі можливість дійти до мирної угоди», – заявив Келлог. «Тож усі працюють разом. Є певний рівень балансу, тобто можна жити з результатами цього в довгостроковій перспективі», – наголосив спецпредставник ([Радіо Свобода](#)).

Президент Туреччини, назвавши перемовини у Стамбулі 2 червня «неймовірно чудовими», заявив, що планує виступити з ініціативою організації саміту президентів Зеленського і Путіна. При цьому пан Ердоган не виключив, що у зустрічі може взяти участь Дональд Трамп: «Моє найбільше бажання – зібрати Володимира Путіна та Володимира Зеленського разом у Стамбулі або Анкарі і навіть залучити президента США до участі, якщо вони погодяться». Турецький лідер також додав, що його адміністрація ближчим часом «вживе усіх необхідних кроків» для організації такої зустрічі ([Дзеркало тижня](#)).

Міністр закордонних справ Андрій Сибіга заявив, що Україна зацікавлена і готова у проведенні переговорів з РФ на рівні президентів. За словами Сибіги, Україна підтримує перемовини, де приймаються рішення та вирішуються питання. «Зараз ми бачимо, що останній раунд зустрічей, який був з Стамбулі, звівся фактично до обговорення обміну. Тому ми зацікавлені в зустрічі на рівні президентів і готові до такої зустрічі. Нам найголовніше, щоб ми наближали мир. Для нас зараз ключовим є досягнення перемир'я, зупинення вогню», — наголосив Сибіга ([Liga.net](#)). Утім, за словами міністра Росія досі не відповіла на подані Україною у Стамбулі конструктивні пропозиції щодо припинення вогню, обмежившись лише ультиматумами, тому необхідно посилити санкційний тиск на РФ і завдати нищівного удару по її ключових секторах ([Слово і Діло](#)).

З урахуванням усіх моментів зустріч Зеленського і Путіна поки виглядає малоімовірною, тим паче якщо обмежуватися часовими рамками до кінця місяця. Згідно з українськими пропозиціями, на такій зустрічі мають фіналізуватися параметри мирної угоди. А судячи з того, що вимагає Москва у своєму «меморандумі», шанси навіть на постійне припинення вогню досить примарні.

Експосол України в США (2006–2010) та Франції (2014–2020) Олег Шамшур вважає, що нинішні мирні переговори з росією не мають перспектив, адже Путін диктує їхній зміст і використовує для пропаганди. Ситуацію можуть змінити тільки жорсткі дії, які зупинять агресора. «Дія, яку треба було б зробити і яка дійсно була б геймчейнджером, – це якби були конфісковані російські активи і використані для закупівлі у США зброї для України. Цього не відбувається, це дуже прикро і дуже небезпечно», – переконаний експосол ([Укрінформ](#)).

За словами речника Міністерства закордонних справ Георгія Тихого, поки міжнародний тиск на Росію недостатній, вести політичні переговори, зокрема в Стамбулі, немає сенсу. «Станом на зараз рано говорити про будь-яку підготовку (до третього раунду перемовин у Стамбулі – ред.)», – зазначив Тихий. Паралельно Україна закликає партнерів нічого не чекати і посилювати тиск на Росію. «Якби цей тиск був раніше, ми уже були б готові розглядати ці стамбульські зустрічі. Замість цього, оскільки тиску немає, ми бачимо порожні зустрічі», – заявив речник ([Kyiv Post](#)).

Отже, другий раунд переговорів України та росії у Стамбулі на жаль не призвів до особливого миротворчого прориву, не відбулося значних зрушень у критично важливих темах, що живлять війну вже четвертий рік. Українська та російська сторони обмінялися письмовими позиціями – це, безумовно, позитивний момент. Але представлений «меморандум» рф, її нереалістичні вимоги значно ускладнюють процес деескалації.

Водночас не можна сказати, що українські та російські делегати прилетіли до Туреччини дарма – 9, 12 та 13 червня Україна та Росія вже провели 3 етапи обміну полоненими в рамках домовленостей під час другого раунду переговорів у Стамбулі, де сторони домовились про обмін «всіх на всіх» важкопоранених і тяжкохворих військовополонених, а також молодих солдатів від 18 до 25 років (також у форматі «всіх на всіх»). Окремо узгоджене повернення тіл загиблих солдатів – «6000 на 6000» ([Фокус](#)).

Таким чином, «Стамбул-2» – це не прорив, але й не провал. Це – пауза в активному протистоянні, заповнена очікуваннями та спробами знайти хоча б мінімальні точки дотику. Якщо росія зрештою буде змушена прийняти пропозицію України про припинення вогню, це стане точкою старту для подальших дипломатичних переговорів.